

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วาทกรรมความงามของผู้หญิงในสังคมไทย : มุมมองพหุมิติ (A Discussive Study of Thai Female Beauty : Multi Dimensional Approach)
ชื่อผู้เขียน	นางสาวกชกรณ์ เสรีจันทร์ฤกษ์ (Miss Kojchakorn Sareechantalerk)
ระดับปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชาสตรีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ นูนาค
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องวาทกรรมความงามของผู้หญิงในสังคมไทย : มุมมองพหุมิตินี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาถึงความหมายและพัฒนาการของวาทกรรมความงามของสตรีไทยในแต่ละยุคสมัย รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวาทกรรมความงามของผู้หญิงในแต่ละยุคสมัย ตลอดจนสถานะของผู้หญิงภายใต้วาทกรรมความงามหลากหลายรูปแบบ โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนววิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เป็นหลัก โดยผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความงามของสตรีในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์ภายใต้มุมมองพหุมิติ คือ เชื้อชาติ (race) ชนชั้น (class) วัฒนธรรม (culture) และเพศสภาพ (gender)

ผลจากการศึกษาพบว่า วาทกรรมความงามของผู้หญิงในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย ทั้งนี้ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานความงามภายใต้มุมมองพหุมิตินั้นสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ยุคจารีตประเพณี (ยุคอดีตก่อน พ.ศ. 2411) การเปลี่ยนแปลงวาทกรรมความงามในยุคจารีตประเพณีจะเด่นชัดในมิติชนชั้นและเชื้อชาติ กล่าวคือ สังคมไทยยังเป็นสังคมศักดินา การแสดงออกของความงามทั้งภายนอกและภายใน สามารถแบ่งแยกถึงความเป็นชนชั้นสูงหรือไพร่ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ความเหนือกว่าของเชื้อชาติหนึ่งยังมีอิทธิพลต่อความงามของผู้หญิงในยุคจารีตนี้ด้วย ตัวอย่างความงามของผู้หญิงที่ถือเป็นมาตาคติความงามแสดงออกถึงเชื้อชาติที่ไม่ใช่ไทยอย่างชัดเจน แต่กลับเป็นความงามแบบผู้หญิงอินเดียที่ในยุคนี้ถือว่าเป็นชาติที่ยิ่งใหญ่เนื่องจากสังคมไทยรับเอาความเชื่อทางศาสนาจากอินเดียเป็นส่วนมาก

ยุคศิวิลัวร์ (พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2488) คือในช่วงรัชกาลที่ 5 ถึงต้นรัชกาลที่ 9 เราจะพบว่า มิติวัฒนธรรมจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อวาทกรรมความงามในยุคนี้ เนื่องจากประเทศไทยเริ่มการติดต่อกับประเทศตะวันตก ประกอบกับการเปิดกว้างทางความคิดของคนรุ่นใหม่ในยุคต่อมาที่เห็นว่าวัฒนธรรมตะวันตกมีความเหนือกว่าวัฒนธรรมเดิมของไทยเรา ในจุดนี้จึงทำให้ค่านิยมความงามของผู้หญิงในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่นิยมความงามแบบอินเดียก็พัฒนามาเป็นแบบไทยจารีต ต่อมาจึงมายึดถือความงามแบบตะวันตกเป็นมาตรฐานความงามแทน ทั้งนี้เราจะเห็นว่าความงามแบบตะวันตกได้สืบทอดอยู่ในสังคมไทยเป็นช่วงระยะเวลายาวนานจวบจนปัจจุบัน แม้ว่าบางช่วงบางเวลาจะมีความงามแบบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี แบบชาวสวยหอมวยอ้อมมาแทนที่บ้าง แต่สักๆ แล้วความงามแบบลูกครึ่งตะวันตกก็ไม่เคยสูญหายไปจากสังคมไทยอย่างแท้จริง

ยุคโลกาภิวัตน์ ทุนนิยม เสรีนิยมและวัฒนธรรมบริโภคนิยม (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 ถึงปัจจุบัน) ด้วยความก้าวหน้าทางการสื่อสาร การเติบโตของอุตสาหกรรม รวมถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้เกิดความหลากหลายทางความคิด การเปลี่ยนแปลงชั่วข้ามคืน อันส่งผลต่อความงามของผู้หญิงในสังคมไทยให้มีความหลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม วัฒนธรรมตะวันตกไม่ได้มีอิทธิพลต่อวาทกรรมความงามของผู้หญิงไทยแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว สิ่งที่เข้ามามีอิทธิพลกลายเป็นค่านิยมการบริโภคผ่านสื่อโฆษณาที่ผู้ผลิตพยายามตอกย้ำ และกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการบริโภคอย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายที่ตกเป็นเหยื่อของการบริโภคก็คือผู้หญิง โดยการนำเสนอมวาทกรรมความงามแบบมายาคติที่ถือเป็นมาตรฐานความงามใหม่ที่คอยกระตุ้นให้ผู้หญิงเลือกซื้อสินค้ามาบริโภค เพื่อเข้ามาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงความงามของเธอให้ได้ตามมาตรฐานความงามที่สื่อในยุคนี้ ๆ กำหนดไว้นั่นเอง

นอกจากอิทธิพลของสื่อในยุคปัจจุบันแล้ว ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ก็มีส่วนทำให้มนุษย์สามารถลบข้อจำกัดทางธรรมชาติในแง่ของรูปร่างหน้าตาได้ ผู้หญิงสามารถออกแบบรูปร่างหน้าตา (Body project and Look design) โดยการศัลยกรรมความงามหรือการควบคุมโภชนาการ โดยโภชนาการมีอาชีพ นั่นคือ ความงามของผู้หญิงในยุคปัจจุบันกลายเป็นสิ่งที่เธอสามารถเลือกได้ ออกแบบได้ไปเสียแล้ว

อย่างไรก็ดี แม้ว่าผู้หญิงเราจะรู้ว่าความงามทั้งหลายล้วนเป็นมายาคติที่ถูกประกอบสร้างขึ้น แต่เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าผู้หญิงในยุคปัจจุบันยังคงให้ค่าและความสำคัญกับความงามของรูปร่างหน้าตา และยินยอมพร้อมใจที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้มาซึ่งความงามสากลที่สังคมกำหนดว่าเป็นมาตรฐานความงามอยู่ นั่นหมายถึงว่าผู้หญิงยังคงเวียนวนอยู่กับดักของมายาคติความงามอย่างดั้นไม่หลุดแม้เวลาจะผ่านไปหลายศตวรรษก็ตาม